

Uppklaring - mord med skjutvapen

2024-11-15

Inledning

Polismyndigheten har på senare år investerat i förmågan att utveckla sina arbetssätt. Givet brottsutvecklingen, som de senaste åren blivit alltmer organiserad, har det varit nödvändigt för att öka förmågan att snabbt kunna ställa om och fatta beslut utifrån aktuell problembild.

Det har gett en ökad förmåga att:

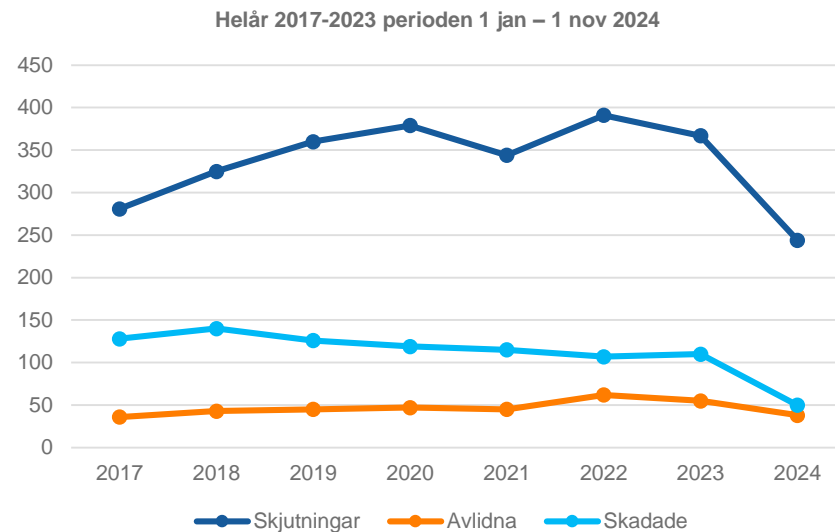
- inhämta och dela information mer effektivt såväl nationellt som internationellt
- analysera information både för att inrikta det operativa arbetet och för att utarbeta långsiktiga strategier riktat mot modus, fenomen och aktörer
- att leda både när det gäller jakt på gärningsmän och utredningsarbetet

Därtill har förmågan att föra samman information som finns bl.a. inom våra lokalpolisområden, vår grova brottsutredningsverksamhet, vår underrättelseverksamhet och vår internationella verksamhet stärkts.

Sammantaget har det på ett påtagligt sätt förbättrat vår förmåga att utreda grova brott i den kriminella miljön vilket ökar möjlighet till lagföring i nästa instans.

Brottsutvecklingen

- I början av 1990-talet var uppgången inom skjutvapenvåldet kopplad till MC-miljön och en ökning kring millennieskiftet kan härledas till organiserad brottslighet med aktörer från främst Balkan.
- Uppklaringen på den tiden var hög och kan förklaras av ett betydligt lägre antal händelser och att konfliktlinjerna i miljön var tydligare vilket gav bättre förutsättningar för utredningen.
- Sedan 2013 har ökningen av dödligt våld med skjutvapen ökat och de flesta skjutningar med dödlig utgång kan kopplas till kriminell miljö. Från 2015 har antalet fall mer än fördubblats jämfört med första hälften av 10-talet.
- Under 2020-talet har antalet avlidna inom skjutvapenvåldet legat på en stabilt hög nivå med i genomsnitt 49 avlidna årligen. Därtill har det skett en ökad geografisk spridning och antalet unga gärningspersoner har ökat kraftigt.
- Det dödliga skjutvapenvåldet har under 2020-talet till viss del ändrat karaktär och blivit mer hänsynslöst. Den ökade råheten har också lett till att anhöriga numera ses som legitima mål för vedergällningar.
- Hittills under 2024 har det dödliga skjutvapenvåldet dämpats något och antalet skadade eller avlidna ligger på lägre nivåer jämfört med tidigare år. Det innebär dock inte att konfliktnivån eller det kriminella våldskapitalet har minskat.
- Mellan 2022 och 2023 har dock ett positivt trendbrott i uppklaringen skett.

Antal avlidna i skjutningar 2013-2024

2013 – 24	2019 – 45
2014 – 26	2020 – 47
2015 – 32	2021 – 45
2016 – 31	2022 – 62
2017 – 37	2023 – 55
2018 – 43	2024 – 38

Summering av resultat

I komplexa ärenden som mord och sprängningar delredovisas ofta brottsmisstankar medan ärendet fortfarande är öppet. Även om ärendet senare läggs ner kan brottsmisstanken förbli redovisad och leda till lagföring. Ärenden kan också förbli öppna lång tid efter att brottsmisstankar har delredovisats och lagförts.

Skjutningar och sprängningar är också brott som oftast har flera olika aktörer inblandade. Därför ger antalet unika individer med brottsmisstankar som polisen redovisar till åklagare en mycket bättre bild av utredningsresultaten än antalet slutredovisade ärenden.

Resultat i korthet:

- Polisen kommer åt fler aktörer
- Antalet unika misstänkta och antalet delredovisade brottsmisstankar ökar
- Den negativa utvecklingen av det dödliga skjutvapenvåldet har över tid gett en nedgång i uppkläringen
- En positiv brytpunkt syns tydligt i uppkläringen 2023

Exempel

Efter att en skjutning skett sker frihetsberövanden av fler aktörer som haft olika roller inför och under brottet. Aktörerna kan beläggas med en eller flera brottsmisstankar i ett och samma ärende.

Utförare/gärningsman, den individ eller de individer som utför skjutningen, grips ofta i nära anslutning till gärningen.

Möjliggörare/medhjälpare, den eller de som hjälpt till med logistik inför gärningen, tex vapen, pengar eller resor, grips ofta i närtid efter att fler utredningsåtgärder vidtagits.

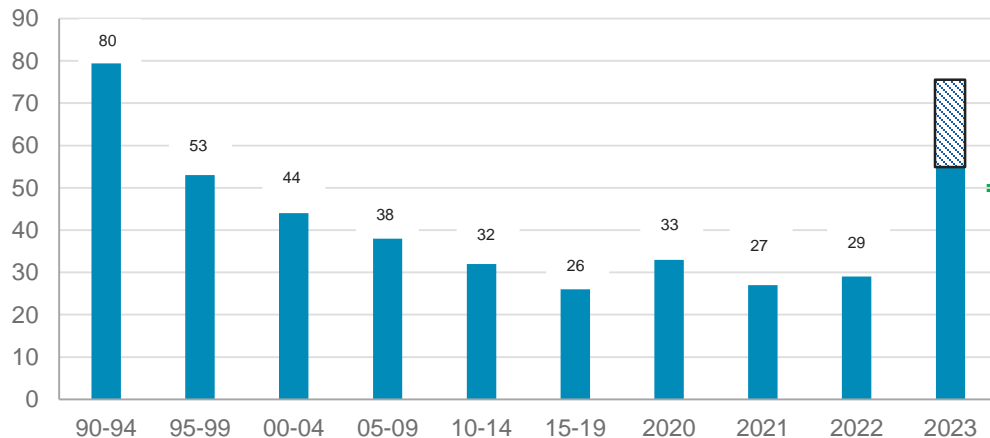
Rekryterare/anstiftare, den/de som äger eller modererar chattar där beställning av brottet läggs ut och som ansvarar för vidare hantering rekrytering,

Beställare/anstiftare, den eller de som initierar och finansierar brottet. Det är inte ovanligt att den eller de befinner sig i annat land.

Sammantaget kan en skjutning som resulterar i en avliden leda till att flera unika individer frihetsberövas och de kan i samma ärende beläggas med en eller flera brottsmisstankar.

Förundersökningsledaren i ärendet kan under utredningens gång välja att delredovisa brottsmisstankar. Ärendet hålls dock öppet eftersom utredningen i sin helhet fortskrider tex för att komma åt beställaren/anstiftaren.

Utveckling domar

Preliminära siffror för upplärning av mord med skjutvapen i kriminell miljö begångna 2023:

Av de totalt 49 händelser av dödligt våld med skjutvapen i kriminella miljöer är:

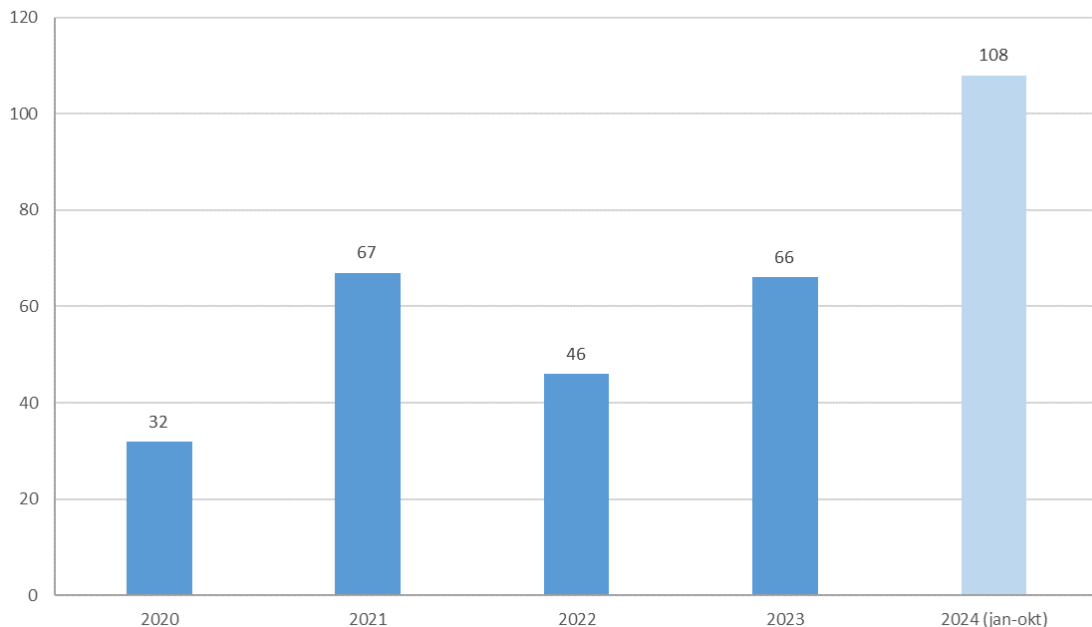
- 27 helt eller delvis upplärade (**55%**)
- 8 ärenden har god prognos. Misstänkt har åtalats men dom har inte fallit alternativt att det finns häktade (inkluderat dessa **72%**).

- Utredningar gällande mord med skjutvapen är komplexa och tar tid att utreda.
- Under 2023 ser vi ett positivt trendbrott.
- Uppgifter om upplärningen för denna typ av mord begångna år 2022 är preliminära och kan komma att förbättras eftersom nya uppgifter kan bidra till ett förbättrat utredningsläge.
- I flera ärenden för 2023 har endast dom från tingsrätten kommit, det kan därmed komma att ske justeringar. Vidare är flera av dessa ärenden delvis upplärade, tex av tre åtalade blev en frikänd.
- Statistik gällande upplärning har historiskt alltid utgått från om någon person, inte samtliga, blivit dömd.

Unika misstänkta

Unika misstänkta med redovisade brottsmisstankar

Diagrammet visar antalet unika individer med minst en redovisad brottsmisstanke i utredningar av skjutvapenmord. De vanligaste rubriceringarna är fullbordat mord, grovt vapenbrott och försök, förberedelse eller stämpling till mord. Uppgifterna för innevarande år, 2024, är preliminära: utfallet avser januari till oktober och brottsmisstankar som har redovisats till åklagare kan i vissa fall återöppnas och läggas ner.

I ärenden med mord med skjutvapen grips idag fler i nära tid till gärningen och antalet misstänkta personer per ärende har ökat kraftigt. Det innebär att vi idag uppnår en bredare lagföring och kommer åt fler aktörer än tidigare.

Att titta på antalet unika misstänkta med redovisade brottsmisstankar ger en bättre bild av polisens ökade förmåga både vad gäller initiala åtgärder och utredningsverksamheten.

Frågeställningar

Ni säger att uppleringen ökat med 70 % - vad menar ni då?

Polismyndigheten har kommunicerat en upplering på 70 procent specifikt kopplat till situationen i Polisregion Stockholm. Den uppgiften är baserad på flera olika brottskategorier som har hanterats inom ramen för särskild händelse Frank (senare Frigg) och det handlar om cirka 15–20 procent av den totala mängden grova våldsbrott i regionen det senaste året (2023). Den bygger också till viss del på prognoser.

De unga utförarna är fler och slarvigare beror de förbättrade utredningsresultaten på det?

Även om antalet unga utförare inom skjutvapenvåldet har ökat är det fortfarande över 70 % av misstänkta i skjutningar med skadade eller döda som är över 18 år.

Ni pratar om nya metoder men varför har ni inte jobbat så tidigare?

Polismyndigheten har under ett antal år investerat i förmågan att inhämta och analysera information och utvecklat förmågan att leda både när det gäller jakt på gärningsmän och utredningsarbetet. Därtill har förmågan att föra samman information som finns bl.a. inom våra lokalpolisområden, vår grova brottsutredningsverksamhet, vår underrättelseverksamhet och vår internationella verksamhet stärkts. Det handlar om en utveckling som situationsanpassats utifrån brottsutvecklingen.

Är det inte lite förmätet av er att glädjas över positiva utredningsresultat när effekterna gällande det höga våldsläget uteblir?

Som myndighet arbetar vi ständigt med att utveckla och öka vår förmåga – vilket inte minst den positiva trenden av uppleringen visar. Med det sagt är polisen, precis som många andra, bekymrade över brottsutvecklingen och det höga våldsläget. Det tar tid att vända den utvecklingen och det är fler än polisen som krävs för att göra det. Dock ser vi att utöver uppleringen, griper vi fler, avvärjer fler våldsdåd och har bättre information och förståelse kring problemet. Och det är en utveckling vi är stolta över.